

Слободан Ненин, ИСУС БЕЗ ЛИЦА,
Добротворно друштво Панонија, Нови Сад, 1998

Онај ко је само пре неку годину (тачније 1994), с дужном пажњом и захвалним стрпљењем, прочитао први објављени роман Слободана Ненина *Дивљи багрем и чуваркућа*, у две замашне књиге, готово да је могао да се клади да је само питање времена када ће се понорне воде списатељског порива овог новосадског аутора наново излити - у неки други наслов и неки нови рукопис. Ова епско-романескна сага, смештена у неодређене просторе Кине и Далеког истока, у предвечерје Старог века, носи у себи чудесне наговештаје: да би своје најскровитије, неизрециве тајне и најтеже, нерешиве загонетке древних времена и далеких светова - у неком другом, сасвим извесном приповедачком подухату овог аутора - могла учинити временски и просторно блиским, а духовно и културно сродним и непосреднијим, мање тајновитим и загонетним.

И заиста, *Исус без лица* је нови роман Слободана Ненина који у четрнаест насловљених поглавља, на готово шеснаест штампарских табака, уистину овоплоћује те чудесне наговештаје. Оваплоћује их на начин толико сличан, а ипак тако различит од оног у *Дивљем багрему и чуваркући*. У *Исусу без лица* нема оне временске и просторне једва ухватљиве разликованости светова и векова кинеских царстава и далекоистичних цивилизација у чијем се бескрају и вечном трајању појединачни животи и колективне судбине доимају као сићушна зрна великог пешчаног сата за мерење вечности васељене. Напротив, ове су простор и време сабрани и сведени на препознатљиву географску одређеност и историјску садашњост. Сведени су заправо на брижљиво уприличен скуп одсудних тачака и догађаја у којима се баш том неумитном игром оног *сада и овде* скрива и раскрива, заплиће и расплиће, затамњује и објављује неписана и писана историја људског рода, народа, култура, религија и цивилизација. Штавише, то *овде и сада* њихов је, по ко зна који пут, заузлани Гордијев чвор који се наново "дрешти" пресецањем мачем, уз крволиптања, страдања, јад и патње оних који тај чвор једва и да назире у ноћи и магли властитих пресних и опорних живота.

(Можда пресноћа и опорност овоземаљског живота и јесте разлог што митови олако прелазе у историју, а жива историја се сама труди да буде митоворна. Да буде књига у књизи, попут одломака за сада имагинарне књиге "Букета лажи" у роману *Исус без лица*: "Искористи свој пророчки дар и улепшај наше визије!" - каже у "Букету лажи" отац Лехи сину Нефију, кога је одредио да буде Измишљивач. На питање: "Како?", отац одговара: "Памти само своје улепшане визије, а заборавља што се заиста догађа. Ти ћеш бити наше памћење. Разумеш? Бићеш светац!" Настојећи да схвати овако задату улогу, Нефи примећује: "Разумем, истина је лаж коју сви прихватају." Отац Лехи на то ауторитативно подучава: "Не! Истина је оно због чега сви прихватају лаж. Једино су разлози истинити, запамти. Све остало је живот.")

У *Исусу без лица* ваља се тај злослутни хук учвореног времена и простора - од Лондона који још није сасвим изгубио ауру метрополе светске империје, до Поткајнице, места српске, балканске и европске недођије. У том непознатом, забитом месту балканске проказаности и проклетства изнова се, симболично и стварно, потеже мач да би се пресекао замршени чвор токова светске и наше, европске и српске историје - све докле сежу памћења, предања и спознаје евроазијских народа, култура и цивилизација.

Оно што је истовремено задивљујуће и запањујуће у *Исусу без лица* јесте особена техника и архитектоника обликовања необичног поетичког каледоскопа помоћу кога се овладава временом и простором, вечним и бескрајним, да би се до заслепљујуће оштрине и језовите дубине то *данас и овде, светско и наше*, показало колико нужним толико и неизвесним баш у обрисима вечног и бескрајног. "Свака моћ између Неба и Земље увек се некако покаже" - рећи ће, више за себе, један од ликова овог романа. Брижљиво вођеном драматургијом и даром приповедања на ивици стварног и надстварног, апострофирајући мисаону потку готово до елиптичког мудрословља, аутор својеврсном романом метафором самосвојно предочава како се

"моћ између Неба и Земље" показује у нашем времену и како је њу могуће прочитати са вечитог часовника и вечитог календара. "За све постоји прави тренутак, право време када сваки поступак, мисао, посао... све, баш све што човек предузима може бити успешно" - записао је аутор већ на страницама првог поглавља, додајући: "...Кад овладаш временом у борби, остало долази само по себи. Само је питање времена..."

Зато се и чини посве упутним и примереним што је Слободан Ненин насловио овај свој роман тако како га је насловно: *Исус без лица*! Не припадамо ли, наиме, и сами зрелости онога новог доба које своје време, данас већ планетарно, рачуна по Исусу Христу!? Не стоји ли у темељима културно-цивилизацијског круга који данас, овако или онако, запљускује читаво човечанство управо хришћански духовни и материјални засади, вредности и идеали, али и противречја и ограничења, парадокси и застрахења, изазови и искушења, грехови и избављења достојни хришћанске представе о Страшном суду!? Зар у таквом времену и свету није свако од нас осуђен на поновно суочавање са исконским питањима борбе светла и таме, добра и зла, сила мира и сила рата, праведности и порочности... - у нама и око нас!? У данашњим ноћима и невидицама, тминама и маглама; у свету посрнутих надања и посусталих уверења, изневрених веровања и обешчашћених истина; у добу бременим свакодневном стрепњом и на смрт уздрхталним животом, личним страховима и планетарним неизвесностима - нисмо ли изнова суочени са ишчекивањима Спаситеља!?

На овако заланчана питања *Исус без лица* не нуди лаке одговоре. Готово да их ни на који начин и не сугерише. Водећи нас лавиринтима стварног и имагинарног живота, човекових снага и човекових немоћи, *Исус без лица* нас храбри да се са сваки од ових питања суочимо као са властитим огледалом. Из дубине тако настале слике, властите иконе, с времена на време допре утешно-мудри наук, пријемчив и са ореолом вечног и универзалног важења. "Несрећа нема миљеника" - рећи ће (аутор) једном. "Никада није било свега за све... Разлике су узрок свеопштег зла" - каже у другој прилици. "Свако од нас нешто тражи. А само ретки пронађу" - тешиће нас у некој новој (не) згоди.

Суочавајући се са изазовима и искушењима властитог света и времена, закорачујући пред огледало живота као властиту икону, уочавам да само преко заједничког лика уистину стижемо до властитога, баш као што преко заједничког спасења и сами једино можемо бити избављени. "Свако од нас је и помало Бог и помало реч" - рећи ће један од главних ликова овог романа, истовремено се питајући уместо нас: Све што се одавно збива с човеком, не врти ли се заправо око Исуса!? Исуса који је био леп као икона, толико леп да му се ни лице не да запамтити. Исус без лица!

Као што ми се чини да је *Исус без лица* обзнанио макар неке тајне *Дивљег багрема и чуваркуће*, једнако се тако не могу отети утиску да ће овај роман тек бити одгонетаван у неком новом рукопису, са неким новим насловом који би лако могао да гласи: *Букет лажи*.

Не оставља ме при томе равнодушним ни једна недоумица: Да ли је тек случај хтео да се између објављивања *Дивљег багрема* и *Исуса без лица* појави невелика, насловно до скрушености скромна, а на овим просторима тематски изузетно ретка књига истога аутора: *Допринос површиног следбеника зена*?! Сама по себи, недоумица не заслужује пажњу да не упућује на нешто око чега недоумица нема: Као што у *Доприносу површиног следбеника зена* Слободан Ненин није могао да изађе на крај са теоријским проблемским кругом без поезике (образујући особени појмовник зена стиховима Бранка Миљковића), тако у својим романима он не може без филозофско-историјске и митско-религијске мисаоне потке. Усудио бих се, штавише, рећи да без те и тако амалгамиране мисаоне потке, било да је на страницама његових романа присутна тек посредно или сасвим непосредно, литерарних штива такве слојевитости и значењске пуноће не би ни било.

Јован Гагрица